

Er kommunerne de rette til jobbet?

Af Erik Schultz

mangeårig aktør i beskæftigelsessystemet

Regeringen forhandler i disse uger med Folketingets øvrige partier om en beskæftigelsesreform. De udskældte jobcentre står for skud, og kommunerne skal sættes fri til at organisere indsatsen for ledige, så stive regler afløses af en individuelt tilrettelagt indsats for den enkelte borger.

Når man har arbejdet med beskæftigelsesområdet i over 30 år, giver disse års debat om systemet anledning til refleksioner og kommentarer.

De aktuelle forhandlinger tager udgangspunkt i anbefalinger fra en ekspertgruppe med professor Claus Thustrup Kreiner i spidsen, som i juni i fjor barslede med en rapport, der skal inspirere politikerne. Blandt de gode anbefalinger er at reducere antallet af målgrupper og fjerne 50 af lovkravene, hvilket er sød musik i ørerne på de fleste, som arbejder med beskæftigelse. Jeg kender ikke noget andet land, der har så mange målgrupper og ydelsesgrupper, som vi har i Danmark. Nogle andre lande, heriblandt England og USA, operer med to målgrupper – ledige og syge. I Danmark har vi flere end 20 forskellige ydelsesformer, alle med deres egne satser og proceskrav.

Jeg støtter fuldt ud de anbefalinger, ekspertgruppen er kommet med, men jeg mangler et aspekt i rapporten, som man øjensynligt slet ikke har beskæftiget sig med:

Var det en god beslutning at overdrage beskæftigelsesindsatsen til kommunerne? Det spørgsmål, synes jeg, er relevant at stille.

Her er det på sin plads at lave en overflyvning af de seneste 20 års politiske beslutninger, der har sat rammen for jobcentrenes virke og dermed kommunernes vilkår for at gøre en effektiv indsats for at få ledige i beskæftigelse.

I 2005 vedtog Folketinget jobcenterreformen, der indebar, at kommunerne 1. januar 2007 skulle oprette et jobcenter. Det faldt sammen med strukturreformen, hvor de nye 98 nye, større kommuner blev dannet.

Jobcenterreformen var meget detaljeret, og selv om der var en kommunal forankring, skulle jobcentrene have todelt ledelse, en statslig chef og en kommunal chef. En konstruktion, der ikke ofte er set, og man kunne heller ikke finde lærebøger om todelt ledelse.

I 14 kommuner blev der etableret såkaldte pilotjobcentre, hvor kommunen alene havde ansvaret, dog under samme lovgivning og statslige styring som de øvrige kommuner. Jobcenterreformen var ekstremt detaljeret og pålagde kommunerne et styringsregime, som i detaljeringsgrad sjældent er set magen. I årene efter etableringen af jobcentrene skyllede en tsunami af reformer ind over beskæftigelsesområdet, ca. 30 reformer på ca. 15 år – to om året – og alle med et hav af proceskrav og detaljstyring af processer. IT-understøttelsen af reformerne var altid et til to år bagefter, hvilket gjorde tingene endnu mere

problematiske. De små og mellemstore kommuner havde ikke en ærlig chance for at komme i mål med implementeringen i den krævede hastighed. Den todelte ledelse gav arbejde til de lokale erhvervspsykologer, som måtte træde til, når staten og kommunen kom i konflikt.

Som en tyv om natten i forbindelse med finansloven for 2010 besluttede den borgerlige regering at give kommunerne det fulde ansvar for beskæftigelsesindsatsen, dog ikke uden fortsat at styre på meget stramme proceskrav. Lad mig nævne et par af de mest komiske.

1. Rettidighed:

Hele systemet bygger på ret og pligt. En ledig har krav på at få x antal samtaler og til tiden.

Et eksempel: 10 borgere bliver ledige den 10. januar og har alle ret til en samtale inden 10 april. Otte af dem kommer i arbejde eller uddannelse og afmeldes systemet. De to sidste skal have deres samtale, den ene kommer inden den 10. april til samtale, den anden kommer først til samtale den 11. april, hvorved kommunens rettidighedstal ender på 50 procent. De otte, der med eller uden jobcentrets medvirken er kommet i job eller uddannelse, tæller nemlig ikke med. Det gør kun dem, der rettidigt kommer til samtale. giver det mening?

2. Virksomhedskontakt:

Staten vil gerne måle på jobcentrets evne til at have virksomhedskontakt, og når man hører begrebet, så tror alle - også de lokale byrådder - at tallet dækker over, hvor mange kontakter Jobcentret har til virksomhederne i kommunen. Men sådan fungerer systemet ikke. Man måler på, hvor mange virksomhedspraktikker og løntilskudsjob jobcentret producerer for forsikrede og arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere. Hvis en kommune har lav ledighed og korte ledighedsperioder, vil man have små tal i denne måling, og det kan de lokale politikere have svært ved at forstå. De tolker det, som at jobcentret ikke har kontakt til virksomhederne, men det er ikke nødvendigvis sandt. Jobkonsulenters dialog med virksomheder om deres behov for arbejdskraft tæller bare ikke.

Kommunerne har gennem flere år råbt op om at gøre op med de rigide proceskrav og i stedet måle på resultater.

Jobcentrene har i hele deres levetid været øretævernes holdeplads, og det kan folketingspolitikkerne takke sig selv for. Et fuldstændig overreguleret og procestungt system er blevet udrullet gennem årtier og har gjort hverdagen for medarbejderne så kompleks, at de ledige frygtet mødet med et system, de har svært ved at se fornuften i.

Min påstand vil være, at hvis et jobcenter har styr på følgende tre parametre, så har man et ganske glimrende styringsværktøj:

1. hvor stor er beholdningen, og hvor stor er tilgangen og afgang i de enkelte målgrupper hver uge?
2. hvad er den gennemsnitlige varighed på et ledighedsforløb i hver målgruppe?
3. Hvad er effekten af de tilbud, hver enkelt målgruppe tilbydes?

Med en ugentlig måling på disse tre parametre vil man komme i mål med et effektivt styringssystem, som hver uge kan indikere, hvor man bør være opmærksom og eventuelt sætte ind med en særlig indsats.

Det bør dække behovet for information i den øverste ledelse og i det politiske niveau. Så kan man folde målingerne ud, jo længere man kommer ned i organisationen, og understøtte den enkelte medarbejder i at opnå sine mål.

I en årrække praktiserede vi den enkle model i Jobcenter Varde, hvor vi placerede os i top fem blandt landets jobcentre, uagtet at det lokale arbejdsmarked og demografien tilsagde, at vi skulle placere os som nummer 60 til 70 blandt landets kommuner.

Kommunerne har leveret fine resultatet de seneste år, men skyldes det indsatsen eller konjunkturerne, høj beskæftigelse, lav ledighed og en demografi, der får flere til at forlade arbejdsmarkedet, end der træder ind?

Det bringer mig tilbage til det overordnede spørgsmål: Var det en god idé at give kommunerne ansvaret for beskæftigelsesindsatsen set i et nationalt perspektiv? Jeg tillader mig at tvivle.

Vi har i alt fald opnået, at de ledige behandles forskelligt afhængig af, hvilken kommune de bor i. Under de senere års højkonjunktur med høj beskæftigelse og lav ledighed er der ved at brede sig en tendens til, at kommunerne lukker sig om sig selv i en indbyrdes kamp om bosætning og service til erhvervslivet. Konsekvensen er, at ledige reserveres til kommunens lokale virksomheder.

Det fremmer ikke arbejdsmarkedets frie bevægelighed og mobiliteten i arbejdsstyrken, så måske skulle vi kigge på en mere central indsats igen. Det kunne være værd at overveje, om vi skulle indføre en national beskæftigelsesindsats på tværs af kommunegrænser og særinteresser, som vi tidligere havde i AF-systemet, nu blot i en kontekst med høj beskæftigelse og lav ledighed, hvilket AF sjældent var begunstiget af.

Det har været fremme, at besparelspotentialer ved at nedlægge jobcentre i deres nuværende form er tre milliarder kroner. I den forbindelse kan det undre, at de nationale midler til beskæftigelsesindsatsen suppleres med EU-midler, der langt hen ad vejen går til det samme, blot i et andet regi.

De senere år har den politiske dagsorden for beskæftigelsespolitikken holdt flytting fra Beskæftigelsesministeriet til Erhvervsministeriet. Måske er det ikke sket formelt, men uformelt, idet det kommunale erhvervsfremmesystem har sat manglen på arbejdskraft på dagsordenen. I de lokale og regionale erhvervshuse/væksthuse – og i bestyrelserne i de kommunale businesscentre – sidder typisk borgmestre og toneangivende virksomheder, og her drøftes nu manglen på arbejdskraft og temaer som "fra ufaglært til faglært". På den baggrund er det lykkedes erhvervsfremmesystemet at tilegne sig millioner af kroner fra EU's socialfond, til trods for at disse midler ikke må anvendes til indsatser, som det enkelte medlemsland i forvejen afsætter midler til.

Det er faktisk sådan, at 80 procent af socialfondsmidlerne fordeles forlods til medlemslandene, og i Danmark har man valgt at lade midlerne tilflyde Erhvervsministeriet. Her kan man så søge dem, og uagtet at beskæftigelsesystemet bruger mange millioner kroner på indsatser for ledige, som har til formål at afhjælpe manglen på arbejdskraft og opkvalificere ledige fra ufaglært til faglært, så bruges der nu millioner og atter millioner fra socialfonden til præcis de samme indsatser – blot via erhvervsfremmesystemet og regionale og lokale businesscentre.

Så giver det jo ganske god mening at lukke jobcentre og bede de kommunale businesscentre eller regionale erhvervs-/væksthuse klare beskæftigelsesindsatsen. Eller gør det?

Erik Schultz

Linkin: <https://www.linkedin.com/in/erik-schultz-3a64015b/>

1988-2007 DA-repræsentant og medlem af Arbejdsmarkedsrådet for Ribe Amt

2005-2007 Direktør for Jobservice Vest Varde Kommune

2007-2018 Arbejdsmarkedschef Varde Kommune

2021 - 2024 Specialkonsulent STAR - Arbejdsmarkedskontor Syd i Odense

2024-2025 Chefkonsulent AOF Center Syddanmark

2015-2018 Udpeget af KL som en af to chefer på beskæftigelsesområdet til at deltages i arbejdsgruppe under STAR (styrelsen for arbejdsmarked og rekruttering) – om kompetenceudvikling og anvendelsen af 150 mio. kr., som der er afsat i beskæftigelsesreformen.